

1988 m²-nyi területén összesen 191 objektum került elő, amelyből 166 az urnamezős kultúrához sorolható (ebből 22 sír), valamint 25 ismeretlen korú objektum. Az urnamezős temető a lelőhely K-i felében, egy kisebb kiemelkedésen, egy zárt területen, mintegy 10 m-en belül helyezkedett el, ezen belül kisebb csoportokra különült el. Kelet felől feltehetően árok határolta. A sírokban többnyire nagyobb méretű urnát dokumentáltunk, néhány esetben több kisebb edényt és fedőtálat is megfigyeltünk. A temetőtől mintegy 50–75 m-re, a szelvény Ny-i felében négy, egymástól jól elkülöníthető, DK-ÉNy hossz tengelyű, 3-4 soros, cölöpszerkezetes ház maradványait figyeltük meg. A házak területéről mindössze néhány darab jellegtelen, késő bronzkori kerámia töredéke került elő. A telep feltehetően az itt feltárt urnatemetőhöz tartozhatott. A temetőtől K-re és az urnamezős hosszúházaktól Ny-ra néhány kisebb gödör és cölöplyuk rendszertelenül helyezkedett el. Leletanyagot nem tartalmaztak, de feltehetően őskori eredetűek.

Munkatársak: Hornok Péter, Varga Sándor régészek, Gyergyádes Tibor, Barta Gábor technikusok.

GALLINA ZSOLT

354. Szigetvár, vár

(Baranya megye) Tő

2006. április 3. és május 29. között hitelesítő ásatást végeztem a vár területén. A 2004-ben a 20–21. sz. kazamatában feltárt téglatorony kapcsán felvetődött a kérdés, mi volt a kapcsolata ennek a toronynak a vár többi részével. A másik kérdés az volt, hogyan mutassuk be a feltárt tornyot, és milyen legyen annak a kapcsolata a kazamata előtti területtel, illetve romokkal. Az 1960–1964. évi felmérési rajzok dokumentációi és az ásatásról megjelent publikációk közötti ellentmondás miatt szükségessé vált az érintett terület feltárása.

A 4–7., 15. sz. szelvényekben végzett munka egyértelműen hitelesítő ásatásnak minősült. Az itt tett megfigyelések megerősítették az 1960–1964. évi felmérési rajzok pontosságát. Ugyanakkor az is teljesen egyértelművé vált, hogy a mai felszíntől mélyebben akkor nem ástak sehhol sem. Így kerülhetett elő a 7. sz. szelvényben feltáratlan török kori gödör, kései talpastállal a betöltésben. A 15. sz. szelvény egyértelműen bizonyította, hogy a vár K-i felében egy nagyobb alapincézett épület állt egykor. Ugyanakkor az is kiderült, hogy az ostrom után a törökök az elegyengetett törmelékre sárga, korábban bolygatatlan löszet hordtak; vagyis a sárga löszös agyag előkerülése nem biztos, hogy minden esetben altalajt is jelöl.

Az 5. és 8. sz. szelvényekben arra szerettem volna választ kapni, hogy a korábban ott lévő fürdőmedence alatt maradtak-e fenn falak alapozásai vagy alapozási árkai. A kérdésre sajnos nem lehet válaszolni, mert a medence alja mind a mai napig eredeti helyén van. Az 1–3. sz. szelvények területét eredetileg szintén feltártnak kellett volna tekinteni, azonban az előkerült ágyúgolyók,

csákány itt is azt bizonyították, erre a mélységre nem terjedt ki a régi ásatás. Az 1–2. sz. szelvényben feltárt várárok már nem számított meglepetésnek, hiszen a kazamatákba eső szakaszát már 2004-ben feltártam. Ez a korai árok az ostrom idején még használatban volt. Az is nyilvánvaló volt, hogy az árkon egykoron híd ívelt át. A két nagyméretű, különálló téglatoronyról (az egyik torony a 18. sz. kazamata előtt, a másik a már említett 20–21. sz. kazamatában) feltételezhető volt, hogy azoknak valamilyen köze volt a vár bejáratához. A 18. sz. kazamata előtti tornyot, már elhelyezése miatt is kaputoronynak, vagy kapuvédeműnek lehetett tartani. Az ásatás során ez a feltevés bizonyossággá vált. A külső torony mögött, az 1–2. sz. szelvényben feltártuk a vár korai vizesárkán átvezető híd téglapillérét, illetve faszerkezetének maradványait. A korai híd elemeinek előkerülése után, a külső torony K-i felén is további szelvényeket nyitottam. Feltételeztem, hogy a toronyból egyenes út – híd – vezetett át a másik, a külső vizesárkon is. A 9., 12–14. sz. szelvényekben azonban csak egy korai palánk gerendalyukait sikerült feltárni, egyértelműen hídnek meghatározható nyomok nem kerültek elő. Bár a megemelkedett talajvíz miatt teljes feltárása nem volt szükséges, ennek ellenére azt kell mondani, hogy a toronyból nem vezetett közvetlen kijárat a külső árok túloldalára. A tornyot azonban egy külső palánk védte, ezt talán még Zrínyi készítette az ostromra készülve, majd később a török kijavította. Pillanatnyilag az látszik valószínűnek, hogy a külső toronyból a két árok és a palánk által közrefogott keskeny szorosba lehetett kijutni, s csak a kissé délebbre lévő – az 1960–1964-ben feltárt – hídon át lehetett a középső várba jutni. A korai árokhoz tartozó hídon át lehetett csak a belső várba jutni. Ezt a hidat biztosította a 2004-ben feltárt torony. Ez a belső torony, mint tudjuk, részben a korai árokban épült fel, amit kissé ugyan beszűkített, de így ellenőrzése alatt tartotta a belső hidat. A kazamatasor előtt, annak K-i vége közelében 3 kisebb szelvényt nyitottunk. Ezen a területen korábban nem volt feltárás. Igen vastag, 150–200 cm 18–19. századi feltöltés átvágása után értük el csak a kései hódoltság kori szintet. A 10–11. sz. szelvényben egy hódoltság kori boronavázás ház téglapadlója és kemencéjének részlete került elő. A 16. sz. szelvényben 2 m mélyen előkerült meszesgödör a kazamata építéséhez köthető.

GERE LÁSZLÓ

355. Szil határa

(Győr-Moson-Sopron megye) LT, Ró, N

2006. március 23-án helyszíni szemlét tartottunk a település több pontján.

Ásvány-dűlő: Megállapítottuk, hogy az eddig KÖH 3. és 4. lelőhely valójában egy lelőhely, amely egy kisebb kiemelkedésen nyúlik végig, a rajta átfutó dűlőút mindkét oldalán. A dűlőúttól D-re eső fákkal körülvett kisebb kiemelkedésen nagy mennyiségű római cserepet

találtunk, amelyek között rheinzaberni terra sigillata és házi kerámiatöredékek fordultak elő. A dűlőút É-i oldalán kevesebb római, viszont több kelta kerámiatöredék hevert a dombvonulaton.

Mészárszék-dűlő: A lelőhely a Szilből Páli felé vezető műút bal oldalán található Sziltől 500 m-re, az első dűlőút mentén. Mintegy 50×50 m-es területen népvándorlás kori cserepeket gyűjtöttünk. A Mészárszék-dűlő lelőhelyről korábban római kori téglasírok kerültek elő, ez a lelőhely azonban nem lokalizálható pontosan, nem tudjuk, hogy az általunk megvizsgált területtel azonos-e.

NAGY ANDREA – MOLNÁR ATTILA

356. Szilvászvárad, Kelemen-széke

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, A, Kö

2002-ben Bíró Péter régészhallgató az erődített telep területén egy késő bronzkori arany hajfonatkarikát talált. 2004 őszén egy szélvihar a Kelemen-széke északi oldalán, az egykori telep teraszain az erdő egy részét letarolta. A területen a kidőlt fák gyökerei között Bíró Péter fém- és kerámiatárgyak töredékeire bukkant. Az azóta eltelt időszakban a telep több pontján illegális fémkereső tevékenység nyomai mutatkoztak.

Az ELTE Régészettudományi Intézete által indított kutatómunka elsődleges célja az aranyelet környezetének valamint a szélvihar által megbolygatott területnek az átvizsgálása volt. Tervbe vettük még a kincskeresők által veszélyeztetett felületek átkutatását is.

2006. május–november folyamán három alkalommal két napot, egy alkalommal pedig egy napot kutattunk a lelőhely hat különböző helyszínén. Minden alkalommal 6 fémkereső műszer állt a rendelkezésünkre. Egy esetben egy 2×2 m-es mérőkeretet alkalmaztunk fémtárgyak keresésére.

A 2002-ben talált aranykarika környezetében (Kukucsó-cseres) hasonló leletekre nem bukkantunk. A terület az itt gyűjthető sok kerámia-, őrlőkő- és patics-töredék tanúsága alapján intenzíven lakott lehetett a késő bronzkor idején. Ezt erősítette meg az itt talált bronz tárgy-töredékek nagy száma is. Bronzöntecsek, egy rombusz átmetszetű karperec és sarlópenge töredékek utaltak a területen a fémhasználat jelentős voltára.

A szélvihar által letarolt terület (Kelemen-széke-tető ÉNy-i oldala) teraszain viszonylag kevés fémtárgyat találtunk, noha a kidőlt fák gyökerei által kiforgatott gödrökben itt is sok kerámia- és patics-töredék árulkodott a terület egykori betelepültségéről. Néhány bronztűtöredéken és öntecsen kívül más fémtárgy itt nem került elő. Átvizsgáltuk még a Csontos-tető környékét, a Kelemen-széke-tetőt, a Bácsó-bükki fenyvest valamint a Bácsó-kő-tető környezetét, ahol illegális fémkeresők bolygatásainak nyomát észleltük.

Legérdekesebb leleteink a Bácsó-kő-tető környékéhez kötődnek. A tető DK-i oldalában egy teraszokkal tagolt hegyoldalon az egyik terasz alatti rézsűben egy késő bronzkorban elrejtett, bolygatatlan ékszeregyüttest

találtunk és dokumentáltunk. A kövekkel körbe rakott kincs két egymásba dugott spirálkarperecből, a karperecek belsejébe helyezett apró bronzékszerekből valamint egy borostyángombból és egy borostyángöngyből állt. A kincslelet fölött húzódó hegyháton egy vízimadarat ábrázoló, kiváló minőségű bronzöntvény került elő.

Műszeres kutatásaink során az erődített telep területén a késő bronzkori tárgyakon kívül egy késő avar, öntött bronz szíjvéget és középkori nyílhegyeket is találtunk.

Minden egyes előkerült tárgy koordinátáit GPS segítségével rögzítettük. A kis bronztárgyak szóródása alapján jól kirajzolódnak a település azon részei, amelyeket a késő bronzkorban intenzív fémhasználat jellemezett.

Munkatársak: Rezi Botond, Váczi Gábor régészek; Bacskai István, Dankó Szabolcs, Sándor Lajos technikusok; Bíró Péter, Bodnár Csaba, Füzesi András, Kalli András, Paár Ferenc, Szilágyi Márton, Tóth-Farkas Márton régészhallgatók.

SZABÓ GÁBOR

357. Szombathely, Ferences templom mellett

(Vas megye) Kö

2006. augusztus 7–9. között leletmentést végeztünk a lelőhelyen folyó földmunkáknál. Közműárokban középkori építményre utaló nyomokat fedeztünk fel a templomtól Ny-ra, a templom ÉNy-i támpillére mellett. A 14. századi templom Ny-i falára közel merőlegesen téglafal futott, középkori habarccsal, mely tövében kb. 70 cm mélységben a téglás járósínt is mutatkozott. A templom É-i oldalán a toronytól Ny-ra, a vaskerítésen belül, a teljesen amorf árokban 60 cm mélységben kiszedett fal nyomára bukkantunk. Ugyan nem volt módunk ráásni és meghatározni a formáját, a korábbi feltételezésünknek – mely szerint ezen a helyen rotunda állt – az adott jelenség nem mond ellent, sőt inkább megerősíteni látszik azt.

Munkatársak: Kelbert Krisztina, Balogh Beáta régésztechnikusok és Derdák Ferenc geodéta.

P. HAJMÁSI ERIKA

358. Szombathely, Homok utca 7.

(Vas megye) Ró

2006. szeptember 5-én helyszíni szemlét végeztünk a telken (Hrsz.: 4650/2) be nem jelentett földmunkák ellenőrzésére. A telek egy domboldalon van, tőle D-re van a római színház és a Bagolyvár. Utóbbiban véli a kutatás azonosítani Savaria vízellátásának tározóját, ahol a Sé-Dozmat-Bucusu-Kőszeg-Rohonczi-hegység felől bejövő vizet tárolták. Az épület DNy-i alapozási sarokpontján a domb metszetében 2 helyen tudtuk megfigyelni a kiszedett vízvezeték nyomait, lenyomatát és terrazzojának törmelékeit. Az udvaron egy helyen kb. 1–1,5 m³-nyi csatári követ tároltak, amiről kérdésünkre kiderült, hogy a vízvezeték kiszedéséből deponálták.